

Al-Farabi: Tokoh Falsafah Islam

Oleh : Nur Nabilah Binti Azimoha
(Pensyarah ACIS UiTM Kampus Seremban)

Tokoh teragung Islam al-Farabi atau nama sebenarnya Muhammad ibn Muhammad ibn Tharkhan ibn Azwalagh al-Farabi. Panggilan paling mashur ialah al-Farabi. Beliau dilahirkan di Wasij dalam daerah Farab iaitu sebahagian daripada Transoxiana, Turki. Al-Farabi dikatakan berasal dari sebuah keluarga yang mempunyai taraf sosial yang tinggi dan ternama. Datuk al-Farabi merupakan seorang pegawai tentera yang berpengaruh dalam masyarakat feudal Turki.

Kebanyakkan pengkaji dan ahli-ahli sejarah berpendapat bahawa al-Farabi memiliki dan menggunakan daya akal yang tinggi sejak awal lagi serta mempunyai kelebihan menguasai hampir kesemua bidang ilmu pengetahuan. Bahkan juga beliau dikatakan mampu menguasai banyak bahasa seperti yang ditonjolkan dalam kitabnya al-Musiqa al-Kabir yang memamerkan kebolehan menguasai bahasa-bahasa Parsi, Turki, Kurdi dan Arab.

Pendidikan awal al-Farabi adalah bersifat tradisional daripada guru-guru persendirian di rumah-rumah mereka ataupun belajar secara formal di masjid-masjid yang terdapat di Wasij. Proses pembelajaran al-Farabi bermula di tempat kelahiran beliau di Farab.

Kemudian beliau mengambil inisiatif keluar dari daerah Farab untuk berguru dengan tokoh-tokoh Muslim dan bukan Muslim.

Pendidikan asas yang diterima oleh al-Farabi meliluti ilmu-ilmu agama seperti fiqah, hadis, tafsir al-Quran, bahasa dan sebagainya. Asas pengetahuan agama ini dijadikan landasan oleh al-Farabi bagi tahap pendidikannya yang lebih tinggi.

Memandangkan minat yang mendalam dan kecintaan yang tinggi terhadap ilmu-ilmu falsafah serta terpikat

dengan kepintaran al-Farabi, Sayf al-Dawlah (Gabenor di Aleppo) telah menjemput al-Farabi menjadi tetamu kehormat di istana dan baginda sering memberi layanan yang istimewa kepada beliau. Al-Farabi telah menarik minat gabenor tersebut dengan kebolehan beliau dalam berbagai-bagai bahasa, kepakaran dalam ilmu falsafah dan kebolehan yang tinggi dalam bidang logik.

Istana Sayf al-Dawlah sentiasa dipenuhi dengan aktiviti-aktiviti ilmiah dan menjadi tempat berkumpul para penyair, ahli filologi, ahli falsafah dan para sarjana yang terkemuka. Pelbagai kaum seperti daripada Parsi, Tukri dan Arab berhujah dan berbahas dalam pelbagai bidang ilmu pengetahuan.

Walaupun al-Farabi menjadi tetamu di istana dan telah ditawarkan dengan segala kemewahan termasuklah kediaman mewah tetapi beliau menolak dengan baik. Al-Farabi juga pernah menolak peraturan berpakaian ke istana dan lebih senang memakai pakaian seorang ahli sufi.

Menurut ahli sejarah,

al-Farabi merupakan seorang tokoh falsafah Islam yang terbesar dan tiada tandingannya. Gelaran " Guru Kedua" telah diberi kepada al-Farabi berdasarkan sumbangan beliau dalam bidang falsafah dan mantik. Gelaran ini lebih tepat dikaitkan dengan peranan al-Farabi dalam menggarap pemikiran falsafah Aristotle.

Bahkan juga beberapa ahli sejarah mencatatkan al-Farabi sebagai penyambung kepada pemikiran falsafah Aristotle yang dianggap sebagai aktiviti pemikiran manusia yang paling tinggi. Usaha al-Farabi mengumpul, menterjemah dan menyempurnakan pemikiran fasafah Aristotle serta membahaskan ilmu Aristotle dengan meluas sehingga melayakkan beliau mendapat gelaran tersebut.

Ada pandangan yang menyatakan bahawa Ibn Sin telah membaca 40 kali buku metafizik karangan Aristotle, bahkan beliau menghafal hampir kesemua isi buku tersebut. Namun, beliau gagal memahami sepenuhnya. Setelah membaca buku *Tahqiq Gharadhdh Aristu fi Kitab ma ba'da ath-Thabi'ah* ditulis al-

Farabi yang menjelaskan tujuan dan metafizik Aristotle, barulah Ibn Sina memahami falsafah Aristotle yang sebenar.

Sesungguhnya, para ilmuan Islam menyifatkan al-Farabi sebagai ahli falsafah Islam yang arif, malah belum ada seorang pun ahli falsafah Islam yang telah mencapai tingkat kefahaman dan keahlian al-Farabi. Ahli-ahli falsafah yang datang kemudian daripada al-Farabi banyak memanfaatkan ilmu beliau sekali gus mengiktiraf kepakarannya.

Sumbangan Penulisan Al-Farabi

Sumbangan al-Farabi dalam bidang ilmu dapat dilihat pelbagai hasil penulisan mengikut pelbagai bidang yang sehingga kini menjadi rujukan umat manusia seperti;

- ⇒ Bidang nahu dan linguistik
- ⇒ Bidang Logik
- ⇒ Bidang Matematik
- ⇒ Bidang Fizik
- ⇒ Bidang Metafizik
- ⇒ Bidang Politik
- ⇒ Bidang Fiqh
- ⇒ Bidang Kalam